

СЕКЦІЯ 1

МОВНА КОМУНІКАЦІЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ КУЛЬТУР ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Андрій Боршуляк

студент спеціальності «Ветеринарна медицина»,
освітній ступінь «бакалавр»

Науковий керівник: **Луговська І.Б.**

викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ШЛЯХИ ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА РАХУНОК ЗАПОЗИЧЕНЬ З КЛАСИЧНИХ МОВ

Сучасний стан будь-якої мови – це результат її довготривалої історії розвитку під впливом різноманітних чинників, які поділяються на позамовні (до них належить розвиток людського суспільства, його матеріальної і духовної культури) і мовні. Жодна жива мова у сучасному світі не є ізольованою від впливу на неї інших мов.

В українській мові є вагома частка слів, запозичених з європейських мов, які настільки пристосувалися до системи української мови та засвоїлися нею, що їх іншомовне походження не відчувається носіями української мови. Та якщо провести етимологічний аналіз таких слів, виявиться, що насправді ці слова були у свій час запозичені європейськими мовами з латинської та грецької мов в силу етнічних контактів, соціальних, економічних і культурних зв'язків на різних історичних етапах.

Латинська мова була єдиною літературною мовою для всієї Західної Європи протягом всього першого тисячоліття нашої ери. Вона продовжувала

залишатися мовою держави, науки і школи в ранньофеодальних державах Європи. Протягом всіх середніх століть і пізніше латинська мова була мовою католицької церкви.

Визначною була роль класичної латинської мови в епоху Відродження (XIV–XVI ст.), коли гуманісти виявляли великий інтерес до античності. В цей період латинська мова є важливим засобом міжнародного культурного і наукового спілкування. Тому, щодо Європи, йдеться не стільки про мовні запозичення з латини, скільки про формування європейських мов при безпосередньому впливі латини.

Оскільки латинська та старогрецька лексики нині не є власністю жодної живої мови, то вони однаковою мірою належать усім мовам, які входять до європейського лінгвокультурного ареалу [4].

Звичайно, латинська мова на всіх етапах культурної історії України не відіграла такої визначної ролі, як у західних сусідів. Населення сучасної України, на відміну від населення Європи, дуже обмежено контактувало безпосередньо з носіями класичних мову період «живого» запозичення, тому європейські мови, маючи великий обсяг греко-латинських запозичень, виступали часто у ролі посередників, через які українська мова збагачувала свій словниковий запас.

Проникнення латинізмів у мови східних слов'ян розпочалося ще в період Київської Русі: у той час кількість латинських запозичень була незначною (наприклад: тмин, роза, кошуля, дельва, коляда, фортуна, легкат, магістр, кад, комора, планита, таланто, тиранство та ін.) [2, С. 168].

Праслов'яни, які жили на території України, спочатку, безперечно, познайомились з грецьким письмом, яке було прийнято в Греції і грецьких колоніях. Серед грецизмів є засвоєні ще давньоруською мовою в дохристиянську добу внаслідок безпосередніх торговельно-економічних зв'язків Київської Русі з Грецією та її колоніями в Причорномор'ї й Надазов'ї:

корабель, левада, лиман, вапно, кедр, кипарис, м'ята, огірок, кит, крокодил, єхидна тощо.

З прийняттям християнства у Київській Русі запозичення величезного культурного багатства Візантії відбувалося у спрощеному варіанті.

У мову у ті часи приходять здебільшого грецькі запозичення, що обіймають широке коло понять:

– церковно-релігійні поняття: ангел, демон, ікона, ладан, панахида, монах, піп, паламар, лампада, апостол, Біблія, ікона, кадило, монастир;

– назви рослин і тварин: мірра, м'ята, папірус, кипарис, кедр, фі-нік, флокс, кит, крокодил, пітон, евкаліпт, нарцис, абрикос;

– терміни науки, культури, мистецтва: історія, математика, театр, сцена, мелодія, поет, поема, фізика, алфавіт;

– власні імена Василь, Таїсія, Олена, Петро, Олексій, Олександр Андрій, Василь, Варвара, Галина, Катерина, Микола, Софія, Федір та ін. [1].

Від кінця XIV ст. у містах України починають створюватися латинські школи при костьолах і монастирях. При єпископських кафедрах у Львові, Холмі, Перемишлі, Кам'янці виникають школи підвищеного рівня, які пізніше перетворювалися на міські освітні заклади під спільною опікою єпископа та магістратів. Озброївши вихованців знанням латини, поза якою не існувало середньовічної вченості, школи Русі відкрили юнакам двері до європейських університетів. Уже в той час в українських писемних пам'ятках зафіксовано латинізми аматор, арешт, артикул, гонор, гумор, герб, календар, конституція, матеріал, окуляри, оренда, термін, фальш та ін.

Основна маса латинізмів потрапляла в українську мову з польської. Польща тих часів являла собою ту частину слов'янського світу, яка належала до західного, тобто католицького, християнства, тому з XV ст. латинська мова охопила всі ділянки духовного життя в Польщі. В умовах Речі Посполитої поступово в Україні почали дивитися на латину як на суспільну потребу. Вона не

лише обслуговувала релігійну сферу життя значної частини громадян тодішньої держави, а й стала мовою науки, літератури, юриспруденції, дипломатії. Перші українські літератори писали латиною, частіше були католиками, служили в польських канцеляріях [4].

Через посередництво польської мови українською були запозичені латинізми абсолюція, аудитор, адверсаръ, администрация, акцесія, алба, апертура, ассистовати, асекуровати, бурса, варияция, венеровати, гратифіковати, дефектъ, екзами-новати, ексекуція.

Мовами-посередниками у збагаченні української мови латинізмами були і інші європейські мови. З французької мови в українську проникли такі латинські лексеми: арбітр, асоціація, версія, експедиці, мандат, маніфест мініст.

Частина латинських лексем проникли в українську мову через посередництво німецької, яка мала давні традиції функціонування в Україні.

На думку лексикографів, через німецьке історичне джерело до українців потрапили такі латинізми: агітатор, адвокат, апарат, арешт, аукціон, інквізиція, клас, клієнт, контракт, конфлікт, культура [3].

Російська мова як посередниця запозичень з латини відіграла важливу роль у той період історичного розвитку, коли Україна входила до складу Російської імперії.

Наявність латинського компоненту у сучасних європейських мовах є до деякої міри засобом взаєморозуміння європейських народів.

Кожен латинізм має свою, індивідуальну історію входження в українську мову. Загальні тенденції, закономірності використання лексичних латинізмів, усталені у мовленнєвій практиці мов, які протягом тривалого часу функціонували на українських землях, відбилися і в українській мові, стали невід'ємною частиною її лексичного запасу.

Перелік використаних джерел

1. Воловик Л.О. Шляхи поширення латинської мови на території України від початку нашої ери до XVIII ст. / Л.О. Воловик. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [/http://uadocs.exdat.com/docs/index-187874.html](http://uadocs.exdat.com/docs/index-187874.html)
2. Гриценко С.П. До проблеми латиномовних запозичень у мові українських пам'яток XVII ст. / С.П. Гриценко // Українська історична та діалектна лексика. Вип. 3. – Львів, 1996. – С. 166–173.
3. Мрозіцька У.Л.. Інтра- та екстралінгвальні чинники розвитку мови-реципієнта (на матеріалі латинських запозичень в українській мові): Дис. канд. філол. наук: 10.02.15 / У.Л. Мрозіцька. – Ужгород, 2001. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.disslib.org/intra-ta-ekstralinhvalni-chynnyky-rozvytku-movy-retsypiyenta.html>
4. Паньків У.Л. Запозичення як наслідок процесу міжмовної взаємодії / У.Л. Паньків // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 56. Філологічні науки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VZhDU/2011.../vip_56_34.pdf

Ірина Висоцька

студентка спеціальності «Агроінженерія»,

освітній ступінь «бакалавр»

Науковий керівник: **Чайковська О.В.**

к. ф. н., викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,

Подільський державний аграрно-технічний університет,

м. Кам'янець-Подільський

BENEFITS OF ENGLISH LANGUAGE WEBINARS FOR UNIVERSITY STUDENTS

Changes in the law on higher education, scientific and technical activities, President's decree on the development of Ukrainian education, state national program "Education" (Ukraine of the 21st century) confirm the statement that educational system in Ukraine needs reforming. "The Common European Framework of References", on the one hand, defined new requirements on English language competence of university students. On the other hand, this document recommended to shorten hours for in-class activities and to double the time for individual student's work. First of all, these changes concern the image of a university teacher or lecturer. New style of relations between student and a lecturer, based on partnership, brand-new methods of teaching and innovative